

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Finsko – volby 2007

(6/2007)

Ing. Michal Částek, Ph.D.
Štěpán Drahokoupil

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah:

1. POLITICKÝ SYSTÉM	2
2. CHARAKTERISTIKA STRANICKÉHO SYSTÉMU A PARLAMENTNÍCH STRAN.....	3
3. VÝSLEDKY VOLEB A NOVÉ SLOŽENÍ PARLAMENTU	5
4. DOSAVADNÍ SLOŽENÍ VLÁDY A PARLAMENTU (2003-2007)	6
PRAMENY	8

1. Politický systém

Finská republika je parlamentní demokracií, poslední novela ústavy vstoupila v platnost v roce 2000¹. Zákonodárná moc je v rukou parlamentu. Finský parlament je jednokomorový, skládá se z 200 poslanců, kteří jsou voleni na základě poměrného systému² na období čtyř let. Parlament po volbách volí většinou svých hlasů předsedu vlády, který následně navrhuje prezidentovi nominaci ministrů své vlády³. Obecně se parlament v rámci politického systému Finska těší poměrně silnému postavení. Podle dikce finské ústavy je exekutivní moc v rukou vlády a prezidenta. Prezident disponuje po zmíněné novelizaci ústavy omezenými pravomocemi. Prezident ve spolupráci s vládou koncipuje finskou zahraniční politiku, rozhoduje o vztazích k ostatním zemím a o krocích v rámci mezinárodních organizací. Vláda vypracovává návrhy zákonů, které předkládá nejdříve prezidentovi a ten je poté postupuje k projednání parlamentu. Po schválení parlamentem prezident návrhy zákonů podepisuje⁴. Prezident Finska je volen přímo občany ve dvoukolové většinové volbě. Jeho funkční období je šestileté může být zvolen maximálně dvakrát. V současné době prezidentský úřad zastává Tarja Halonenová, která byla v lednu 2006 zvolena do svého druhého funkčního období.

¹ Na základě novely finské ústavy v roce 2000 byly dosavadní čtyři ústavní zákony nahrazeny jednou ústavou a ústava přinesla mimo jiné oslabení úlohy prezidenta republiky.

² Výjimkou je poslanec volený za Ålandské ostrovy, který je zvolen na základě většinového systému hlasování a je formálně součástí poslaneckého klubu Švédské lidové strany.

³ Vztah mezi vládou a parlamentem je ve Finsku silně konsensuální, od roku 1983 všechny finské vlády dokončily své čtyřleté období. Poslední parlamentní volby proběhly v březnu 2003 a vzešla z nich koaliční vláda vedená Stranou středu za účasti Sociálně demokratické strany a Švédské lidové strany. Finským premiérem se stal Matti Vanhanen (Strana středu), jenž se ujal svého úřadu v červnu 2003.

⁴ Prezident se může také rozhodnout parlamentem již schválený zákon nepodepsat, to se ovšem stává velmi zřídka - v průměru pouze jednou do roka. V případě, že parlament nepodepsaný zákon znovu schválí, je prezident již povinen zákon podepsat.

2. Charakteristika stranického systému a parlamentních stran

Finsko bylo tradičně charakteristické výraznou polarizací politických stran, která se zejména v poválečném období stala překážkou pro vytváření stabilních koaličních vlád⁵. Strany se začaly vytvářet na přelomu 19. a 20. století, a to většinou na základě štěpných linií (jazyková štěpná linie, socialisticko-nesocialistická linie a linie venkov-město).

Největšími a klíčovými politickými stranami na finské politické scéně jsou tradičně Finská sociálně demokratická strana, Strana středu a Národní koaliční strana. Tyto strany získávaly v parlamentních volbách od roku 1945 do roku 2003 dohromady mezi 57 a 68 % hlasů⁶. Mezi menší finské strany, které mají stabilní zastoupení v parlamentu, se řadí Křesťanští demokraté, Levicová aliance (postkomunisté), Švédská lidová strana, Strana zelených a Praví Finové. Poválečné vlády byly v drtivé většině vytvářeny dvěma velkými politickými stranami a dalšími menšími stranami.

Strana středu (*Suomen Keskusta - KESK*)

- **Základní charakteristika:** centristická strana, jedna ze tří největších stran ve Finsku, vznikla přeměnou z Agrární strany v roce 1965, velmi silná na komunální úrovni (200 000 členů), člen Liberální internacionály a Evropských liberálních demokratů a reformní strany, v Evropském parlamentu členem Skupiny Aliance liberálů a demokratů pro Evropu;
- **Hlavní principy:** humanitní principy, tolerance, sociální zabezpečení, svoboda, soukromé podnikání, udržitelný rozvoj, decentralizace rozhodování;
- **Zahraniční politika:** podporovala vstup Finska do EU, je proti prohlubování evropské integrace, nepodporuje vstup Finska do NATO;

Finská sociálně demokratická strana (*Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - SDP*)

- **Základní charakteristika:** klasická sociálně demokratická strana skandinávského typu, jedna ze tří největších stran ve Finsku, člen Skupiny sociálních demokratů v Evropském parlamentu;

⁵ V letech 1945 – 1983 se vystřídalo 42 vládních koalic, téměř jednu čtvrtinu tvořily menšinové vlády. Roztříštěnost politické scény nahrávala finskému prezidentovi, který zejména v průběhu výkonu mandátu M. K. Kekkonena (1956-1981) disponoval výraznými pravomocemi (hlavně v otázkách zahraniční politiky), které uměl využít s cílem udržet si co nejdéle svůj mandát. V této době neplatilo omezení prezidentského mandátu na maximálně dva funkční období.

⁶ Raunio, T., Tiilikainen T., *Finland in the European Union* (Frank Cass Publisher 2003), s. 44.

- **Hlavní principy:** vytvořit společnost založenou na svobodě, rovnosti a solidaritě, podpora ochrany životního prostředí a decentralizace;
- **Zahraniční politika:** podpora prohlubování evropské integrace a ústavní smlouvy, zdůraznění rovné spolupráce EU s Ruskem, nepodporuje vstup Finska do NATO, zdůraznění role OSN při řešení konfliktů;

Národní koaliční strana (*Kansallinen Kokoomus - KOK*)

- **Základní charakteristika:** liberálně konzervativní strana, jedna ze tří největších stran ve Finsku, orientovaná silně proevropsky, v Evropském parlamentu člen Skupiny Evropské lidové strany a Evropských demokratů;
- **Hlavní principy:** individuální svoboda a zodpovědnost, rovnost, západní demokracie a ekonomický systém, humanitní principy a křesťanská etika;
- **Zahraniční politika:** podpora aktivního členství Finska v EU, podpora vstupu Finska do NATO;

Levicová aliance (*Vasemmistoliitto - VAS*)

- **Základní charakteristika:** levicová postkomunistická strana, v Evropském parlamentu členem Skupiny konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice;
- **Hlavní principy:** sociální spravedlnost, ochrana životního prostředí, rovnost mužů a žen, pacifismus, solidarita a internacionalismus;
- **Zahraniční politika:** nepodporovala vstup Finska do EU, je proti vstupu Finska do NATO.

Strana zelených (*Vihreä liitto - VIHR*)

- **Základní charakteristika:** středo-levá politická orientace, která vychází ze zelené politiky, v Evropském parlamentu členem Skupiny zelených a Evropské svobodné aliance;
- **Hlavní principy:** ochrana životního prostředí, participativní demokracie a sociální spravedlnost;
- **Zahraniční politika:** podpora rozšiřování EU do východní Evropy, proti vstupu Finska do NATO.

Švédská lidová strana (Svenska folkpartiet - SFP/Ruotsalainen kansanpuolue - RKP)

- **Základní charakteristika:** zastupuje švédskou minoritu ve Finsku, liberální středo-pravicová strana, v Evropském parlamentu členem Skupiny Aliance liberálů a demokratů pro Evropu;
- **Hlavní principy:** zastupování švédské menšiny ve Finsku, sociální liberalismus;
- **Zahraniční politika:** podporovala vstup Finska do EU, podporuje vstup Finska do NATO.

Křesťanští demokraté (*Kristillisdemokraatit - KD*)

- **Základní charakteristika:** konzervativní středo-pravicová strana, v sociálních otázkách blíže středo-levému politickému spektru;
- **Hlavní principy:** křesťanské hodnoty, rodina, zodpovědná svoboda, sociální rovnost;
- **Zahraniční politika:** zdůrazňuje otevřenost a spolupráci s Ruskem, podpora EU založené primárně na národních státech, nepodporuje vstup Finska do NATO.

Praví Finové (*Perussuomalaiset - PS*)

- **Základní charakteristika:** pravicová, populistická, euroskeptická, nacionalistická strana navazující na Finskou venkovskou stranu, proti-imigrantská rétorika;
- **Hlavní principy:** křesťansko-sociální hodnoty, práva jednotlivce, sociální spravedlnost;
- **Zahraniční politika:** kritika EU a prohlubování integrace směrem k federaci, proti vstupu Finska do NATO.

3. Výsledky voleb a nové složení parlamentu

Poslední parlamentní volby se konaly 18. března 2007, kdy Finsko oslavilo přesně 100 let od prvních demokratických voleb ve Finsku konaných 15. - 16. března 1907. Volební účast ve volbách dosáhla 67,8 %, což je nejnižší účast od druhé světové války. Ve volbách zvítězila Strana středu dosavadního premiéra Vanhanena, druhá se umístila konzervativní Národní koaliční strana a výrazný propad mandátů zaznamenala třetí v pořadí Finská sociálně demokratická strana. Zahajovací schůze nově zvoleného parlamentu se bude konat ve středu 28. března 2007.

Tabulka č. 1

Složení parlamentu po volbách 2007

Parlamentní strany	Výsledek voleb (%)	Mandáty	Změny v počtu získaných mandátů ⁷
Strana středu	23,1%	51	- 4
Finská sociálně demokratická strana	21,4%	45	- 8
Národní koaliční strana	22,3%	50	+ 10
Levicová aliance	8,8%	17	- 2
Strana zelených	8,5%	15	+ 1
Švédská lidová strana	4,5%	10 ⁸	+ 1
Křesťanští demokraté	4,9%	7	0
Praví Finové	4,1%	5	+ 2

Pramen: <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/parliament/index.htx>

Tabulka č. 2

Finské strany zastoupené v Evropském parlamentu (2004-2009)

Parlamentní strany	Počet mandátů
Strana středu	4
Finská sociálně demokratická strana	3
Národní koaliční strana	4
Levicová aliance	1
Strana zelených	1
Švédská lidová strana	1

Pramen:

<http://www.europarl.europa.eu/members/public/geoSearch/search.do;jsessionid=CC844A363100467D2BD9C355E78BE173.node2?country=FI&language=CS>

4. Dosavadní složení vlády a parlamentu (2003-2007)

Předposlední parlamentní volby se ve Finsku konaly 16. března 2003. Účast ve volbách dosáhla 69,7%. Premiérem vlády byl od června 2003 Matti Vanhanen (KESK). Vanhanen nahradil ministerskou předsedkyni Anneli Jäätteenmäkiovou, která byla kvůli podezření z korupčního jednání v průběhu předvolební kampaně donucena po třech měsících

⁷ Počet mandátů je porovnáván se ziskem mandátů po volbách v roce 2003, nezahrnuje změny mandátů v průběhu volebního období.

⁸ V počtu mandátů je již započten mandát volený za Ålandské ostrovy, viz. politický systém

z premiérského postu odstoupit. Vládní koalice se skládala ze Strany středu, Finské sociálně demokratické strany a Švédské lidové strany a disponovala většinou 117 poslanců v 200-členném parlamentu. V říjnu 2006 přestoupil poslanec Seppo Lahtela ze Strany středu do opoziční Národní koaliční strany, od konce října 2006 vláda disponovala většinou 116 poslanců.

V rámci opozičních stran došlo k přestupu poslance Lylyho Rajaly zvoleného za Křesťanské demokraty, který na začátku prosince 2003 vstoupil do Národní koaliční strany. Národní koaliční strana v průběhu volebního období posílila o dva poslance.

Tabulka č. 3

Složení parlamentu v předchozím volebním období (2003-2007):

Parlamentní strany	počet hlasů (%)	počet mandátů v roce 2003	počet mandátů v roce 2007⁹
Strana středu (KESK)	24,7%	55	54
Finská sociálně demokratická strana (SPD)	24,3%	53	53
Národní koaliční strana (KOK)	18,5%	40	42
Levicová aliance (VAS)	9,9%	19	19
Strana zelených (VIHR)	8,0%	14	14
Švédská lidová strana (SFP)	4,6%	9 ¹⁰	9
Křesťanští demokraté (KD)	5,3%	7	6
Praví Finové (PS)	1,6%	3	3

Pramen: <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/parliament/index.htx>

⁹ Počet mandátů po přestupu jednoho poslance ze Strany středu a jednoho poslance z Křesťanských demokratů do Národní koaliční strany.

¹⁰ V počtu mandátů je již započten mandát volený za Ålandské ostrovy, viz. politický systém

Prameny:

Fiala Petr, Mareš Miroslav. Evropské politické strany. Masarykova univerzita 2002.

Eduskunta. <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/parliament/index.htm>

Statistics Finland. http://www.stat.fi/index_en.html

Finnish General Election 2007 – results by parties.

<http://www.yle.fi/vaalit/tulospalvelu/english.htm>

Structure and development of political parties. Virtual Finland.

<http://virtual.finland.fi/netcomm/news/showarticle.asp?intNWSAID=25784>

Wikipedia. List of political parties in Finland

http://en.wikipedia.org/wiki/Political_parties_in_Finland

Finské politické strany:

Suomen Keskusta. http://www.keskusta.fi/In_English/Main.iw3

Kristillisdemokraatit <http://www.kristillisdemokraatit.fi/kd/frame.php>

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue . http://www.sdp.fi/en/main_page

Vihreä liitto. <http://www.vihreat.fi/en>

Kansallinen Kokoomus. <http://www.kokoomus.fi/--default>

Vasemmistoliitto. http://www.vasemmistoliitto.fi/en_GB/

Svenska folkpartiet. <http://www.sfp.fi/start/>

Perussuomalaiset. http://www.perussuomalaiset.fi/true_finns.html